

Asia: VN/32728/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Kiitän valtiovarainministeriötä mahdollisuudesta antaa lausuntoni 2.12.2022 päivätystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi otsikkoasiassa. Esitysluonnoksen taustalla on korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annettu Euroopan neuvoston asetus (EU) 2022/1854 samoin kuin hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa tekemät linjaukset.

Lausunnossa esitän eräitä ehdotettujen säännösten edelleen kehittämiseen tarkoitettuja varsin yksityiskohtaisia kommentteja otettavaksi huomioon valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomassa laajuudessa.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn lainsäädännön arviointi

Esitysluonnoksessa käytetään myös kansallisen lainsäädännön valmistelun kohdalla sellaisia termejä kuin ylisuuri / poikkeuksellinen voitto ja solidaarisuusvero. Ne soveltunevat paremmin tiedotusvälineisiin ja poliittiseen retoriikkaan. Lainvalmisteluaineistossa niiden käyttöä tulisi välttää,

vaikka EU:n tasoiseen retoriikkaan ne kuuluisivatkin. Myös maksun ja veron käsitteiden epäselvä rajanveto ja käyttö on paikoin ongelmallista.

Esitysluonnoksesta ja lain sanamuodosta käy hyvin ilmi se, miten ja millä perustein vero lasketaan. Toisaalta esitysluonnoksesta käy ilmi, että sähköntuotanto on suurelta osin valtion ja kuntien omistuksessa. Fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisen voittoveron fiskaalisen vaikutuksen arvioidaan puolestaan jäävän vähäiseksi. Siten valtiolle kerättävä määräaikainen vero ja sen avulla kerättyjen käyttö tulevat määrittämään väliaikaisen voittoveron yhteiskunnallisen luonteen.

Valmistelun aikataulu on ollut poikkeuksellisen kireä. Laki sisältää kaksi osin erillistä kokonaisuutta (sähköalan voittovero ja fossiilisten polttoaineiden voittovero). Verolaeissa on pääsääntöisesti pyritty välttämään tarpeetonta toistoa. Lainsäädäntöteknisesti olisi myös tässä yhteydessä syytä pohtia, missä määrin olisi esimerkiksi sisäisin viittauksin tms. tavoin mahdollista välttää saman asian kirjaamista lakiin useampaan kertaan. Luonnoksessa esimerkiksi lain 3.2 ja 11.2 §, 4 ja 12 § sekä 9 ja 13 § ovat pääosin samansisältöiset. Lisäksi lain lukujen 2 ja 3 sisällä säännösten otsikointi on suurelta osin yhtenevä.

Määräaikaisen verolain ajallinen kohdistuminen on hankalasti ratkaistava kysymys. Esitetyn lain 18 §:n voimaantuloa koskevassa säännöksessä on määritelty tilanteet, jolloin lakia sovelletaan verovuoden 2023 sijasta verovuodelta 2024 toimitettavaan verotukseen. Lain 4 luvun verotuksen toimittamista ja ilmoittamisvelvollisuutta koskevat säännökset on määrä täydentää myöhemmin. Siten ei ole esimerkiksi tiedossa sitä, kuuluuko vero ennakonkannon piiriin tai miten yrityksen mahdolliset toimet vaikuttavat veron suorittamisvelvollisuuden syntymisen tai veron määräämisen ja maksamisen ajankohtaan. Lisäksi murrettujen tilikausien tilanteet jäävät luonnoksessa vaille huomiota, joten kiireisesti valmisteltu laki koskenee vuoden 2023 alusta voimaan tullessaan esimerkiksi 1.2.2022-31.1.2023 tilikautta / verovuotta. Jaksotusta koskevana ratkaisuna se, että tappiontasausta ei huomioitaisi sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa, on poikkeuksellinen eikä voi koskea tuloverotusta.

Veron vähennyskelvottomuutta voidaan pitää poikkeuksellisten olosuhteiden ja tavoitteiden vuoksi perusteltuna ratkaisuna. Henkilöyhtiömuotoisten yritysten kohdalla ratkaisu voi olla verovaikutuksiltaan esitetystä poikkeava, jolloin arvioitu yhteisöveroasteen mukainen (33 + 20) 53 %:n verovaikutus jää riittämättömäksi. Näin käy tilanteessa, jossa 33 %:n vero kohdistuu elinkeinoyhtymätasolle ja vastaavan suuruinen tulo jakautuu verotettavaksi avoimen yhtiön yhtiömiesten tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisten yhtiömiesten tulo-osuutena, jolloin mahdollisesti ansiotuloveron marginaaliveron myötä yhteisvaikutus voi johtaa 90 %:in ”voittojen rajaveroon”.

Esitysluonnoksen arvioijan on vaikea hahmottaa kattavasti sitä verovelvollisten piiriä, jota esimerkiksi esitetty sähköalan voittovero tulee koskemaan. Sen vuoksi myös edellä esitetyt arvioinnit

ja niiden yleisyys käytännössä jäävät väistämättä arviovaraisiksi. Siinä suhteessa lausunnonantajana on helppo ymmärtää tässä aikataulussa lainvalmistelussa kohdattavia ongelmia ja kysymyksiä.

Esitysluonnos on vielä eräiltä keskeisiltä osin puutteellinen (esimerkiksi verotuksen toimittaminen ja ilmoittamisvelvollisuus). Lisäksi vaikutusarviointi on jäänyt ymmärrettävistä aikataulu- ym. syistä suppeaksi. Sen vuoksi seuranta ja ohjeistus on tarpeen järjestää mahdollisimman pian ja riittävässä laajuudessa.

Professori Kalle Määtän lausunnossa mainitut asiat ovat olleet tiedossani tätä lausuntoa laatiessani. Olen sen vuoksi jättänyt siinä mainitut seikat pääosin toistamatta, mutta yhdyn mainituissa lausunnossa esitettyihin huomioihin.

Lopuksi

Edellä olen pyrkinyt esittämään muutamia huomioita lainvalmistelussa huomioon otettavaksi valtiovarainministeriön tarpeelliseksi katsomassa laajuudessa.

Vaasassa 12.12.2022 Juha Lindgren

professori, yritysverotus

Vaasan yliopisto

Juha Lindgren

Vaasan yliopisto, Laskentatoimen ja rahoituksen yksikkö